

Metin Bölütleri Arası Gönderim İncelemesi: Türkçe Öğretimi Alanındaki Yüksek Lisans Tezleri

*Filiz METE**

Öz

Bu çalışmanın amacı, yüksek lisans tezlerinde son bölüm olan sonuç ve önerileri metinde tutarlılık bağlamında inceleyerek sunulan önerilerin kimler için olduğunu belirlemek ve önerilerin çalışma sonuçlarıyla bağlarını sağlayan gönderim ifadelerini takip edebilmektir. Bu amaçla, Türkçe öğretimi alanında 2022 yılında tamamlanarak YÖKSİS veri tabanında Türkçe öğretimi alanında yer alan 12 yüksek lisans tezi belirlenmiş ve inceleme nesnesi olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda, öncelikle, hazırlanan tezlerdeki önerilerin hangi hedef kitle için oluşturulduğu ve daha sonra öneri ifadelerinin sonuç bölümüne gönderimlerinin ne şekilde gerçekleştirildiği araştırılmıştır. Zira akademik yazma ilkeleri ve genel tez yazım formatı doğrultusunda hazırlanan tezlerin aynı zamanda uzun ve kapsamlı birer metin olduğu düşünüldüğünde, metinsellik ölçütleri kapsamında da ele alınmaları gerekmektedir. Çalışmanın amacı doğrultusunda yapılan inceleme sonucunda, hazırlanan tezlerde toplam 72 adet öneri maddesi olduğu önerilerin ise en yüksek sıklıkla "öğreticiye" dönük olduğu belirlenmiştir. Sonuç ve önerilerin sunulduğu son bölüm incelendiğinde ise; metinsellik ölçütleri açısından sonuç ve öneri bölümleri arasında mantıksal bir bütünlük ve tutarlılık olmadığı, metinlerdeki bölütler arasında anlamsal gönderim sürekliliğinin zayıf olduğu; bölütler arasında nedensel bir ilişkinin gözlemlenmediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akademik yazma, yüksek lisans tezleri, metin bölütleri, sonuç ve öneriler

Cross-Section Submission Review: Master's Theses in the Field of Turkish Teaching

Abstract

The aim of this study is to examine the results and suggestions, which are the last chapter in master's theses, in the context of consistency in the text, to determine for whom the proposed proposals are and to follow the reference statements that provide the links of the proposals with the results of the study. For this purpose, 12 master's theses in the field of Turkish teaching in the field of Turkish teaching, which were completed in 2022 in the YÖKSİS database, were determined and used as the study object. In this context, first of all, it was investigated for which target group the proposals in the prepared theses were created and then how the proposal statements were sent to the result segment. Because, considering that theses prepared in line with academic writing principles and general thesis writing format are also long and comprehensive texts, they should be handled within the scope of textuality criteria. As a result of the examination carried out in line with the purpose of the study, it was determined that there were 72 suggestions items in the prepared theses, and the suggestions were mostly directed towards the "teacher". When the last section, where the results and suggestions are presented, is examined, it is determined that there is no logical integrity and consistency between the conclusion and suggestion sections in terms of textuality criteria, the continuity of semantic reference between the segments in the texts is weak, and a causal relationship is not observed between the segments.

Keywords: Academic writing, master's theses, text segments, conclusions and recommendations

* Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler, Ankara, flzmt27@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-8835-3884.

Giriş

Yazma becerisi karmaşık süreçleri kapsayan ve dil becerileri arasında en son edinilen beceri alanı kabul edilmektedir. Amacına göre yazma iki tür olarak ele alınabilir: “Birinci tür akademik yazma; ikinci tür ise işlevsel yazmadır” (Camadan, 2020: 18). İşlevsel yazma, günlük hayatta kullanılan her türlü yazılı metni kapsamaktadır. Bunlara ilaveten bazı kaynaklar edebi türde yazmayı da üçüncü tür olarak kabul etmektedir. Akademik yazma ise özel bir söylem topluluğuna hitap eden bir metin türü olarak kabul edilir ve normal yazma becerisinden daha karmaşık ve üst düzey becerileri gerektirir.

Akademik metinlerin dili ile günlük dil arasında ciddi farklılıklar mevcuttur. Bowker (2007) akademik yazmayı “kendine ait net kuralları ve uygulamaları olan özel bir yazma türü” olarak tanımlamaktadır. Yapı, hitap şekli, sözcük seçimi tamamen akademik ilkeler doğrultusunda kullanılmaktadır. Akademik metinlerin içeriği, öncelikle konunun adım adım mantıksal bir bütünlük içinde ve akademik metne özgü dilsel sunumların gerçekleştirilmesini gerektirmektedir. Bu yönüyle akademik dil, özel bir söylem topluluğuna hitap eden, öznellikten uzak dil kullanımına işaret eder.

Akademik metin; deney, gözlem ya da araştırmaya dayanan, bilimsel verilerin değerlendirilerek kanıtlar çerçevesinde sonuçların ortaya koyulduğu metinlerdir. Bu bağlamda, bilimsel metinler olarak değerlendirilirler. Bilimsel metinlerin özellikleri ise; uzman kişilerce yazılan, öznellikten uzak; nesnel görüşlerin geçerli kaynaklara dayandırıldığı ve bu kaynakların belirtildiği, alana özgü terminolojinin kullanıldığı ve dilin göndergesel işlevinin öne çıkması olarak sıralanabilir. Geniş kapsamlı ve genellikle “ikna etmek, analiz etmek ve bilgilendirmek” (Whitaker, 2009) amacıyla yazılan söz konusu metinlerin akıcılığının ve anlaşılabilirliğinin sağlanması için bölütler arasında net ve uygun bağlantılar, ilişkili metinsel geçişler olması gerekmektedir. Akademik metinlere; bilimsel makaleler, değerlendirme yazıları, konferans raporları, toplantı özetleri gibi metinler örnek olarak verilebilir. Bütün bu metinler çok anlamlılığa kapalı bir yapı sergilerler.

Johns (2003: 208) akademik metinlerin; açık ve net ifadelerle yazılması, kompozisyon türünün gereklerine uyacak şekilde yapılandırılması, metin dilinin nesnel olması, konunun desteklenmesi için farklı metin ve verilerin etkili kullanılması, okuyucunun düşünce akışını sağlayacak kolaylaştırıcı ifadelerin kullanılmasının ortak özelliklerinden bazıları olduğunu belirtir (akt. Camdan, 2020: 20).

Lisansüstü Eğitim ve Akademik Yazma

Lisans düzeyini tamamlayanlar arasından belli dönemlerde seçilen bireyler, bir üst eğitim aşaması olarak kabul edilen yüksek lisans programlarına geçebilmektedir. Bu süreç bir uzmanlık alanı olarak görülür ve ders dönemi sonunda bireyden aldığı eğitim kapsamında bilimsel bir araştırma yapması ve bunu yüksek lisans tezi olarak adlandırılan biçimsel ve dilsel formatta raporlaştırarak savunması istenir. Raporda ise genellikle araştırmanın bir bütün hâlinde; konu alanı ve kapsamı, hangi kurama dayandığı, verilerin nasıl elde edileceği ve analiz aşamasında hangi yöntemin izleneceğini, bulguların neler olduğu, elde edilen bulgulardan yola çıkarak sonuçların yorum ve tartışma ile sonuçlara dayalı önerileri kapsayan bir bütün oluşturulması beklenir. Bu bağlamda, akademik dile özgü kullanımlara başvurularak oluşturulan akademik metinlerin aynı zamanda kompozisyon olarak metinsellik özelliklerine uygun hazırlanması gerekmektedir. Bu geniş kapsamlı tezlerin; giriş, kuramsal temel, yöntem, bulgular ile sonuç, tartışma ve öneriler olarak genellikle 5 temel bölüm üzerine yapılandığı söylenebilir. Bu çalışma, son bölüm olan; sonuç, tartışma ve öneriler kapsamında gerçekleştirilen bir incelemedir.

Metinsellik Ölçütleri

Yüksek lisans süreci sonunda hazırlanan lisansüstü tezler, belirli bir amaca hizmet etmek için özel hedef kitlelerine hitap eden ve akademik dil kullanılarak oluşturulmuş metinlerdir. Metnin bütünde bir yapıyı temsil etmesi dolayısıyla metnin bölütleri arasında mutlak suretle anlamsal bağ ilişkilerinin yer alması gereklidir. De Beaugrande ve Dressler (1981), bir dilsel ürünün metin olabilmesi için gerekli özellikleri yedi başlıkta toplamıştır (akt. Mert, 2011: 9). Bu özellikler metin merkezli ve kullanıcı merkezli olarak iki başlıkta incelenir. Metin merkezli ölçütler, bağdaşıklık (cohesion) ve tutarlılık (coherence) olgularıdır. Bağdaşıklık, sözcüklerin cümleleri, cümlelerin

paragrafları, paragrafların bölümleri ve bölümlerin de daha büyük bir birimi yani metni oluşturmak için aralarındaki bağı yani ilişkilerini açıklar. Metnin sürekliliğini ve tutarlılığını sağlayan niteliktir. Metne eklenen her yeni sözce, daha önce metindeki sözcelerle sağlanmış bilgilerden destek alır; ancak kendisi de metne yeni bir bilgi ekler (Günay, 2007). Önermeler arasındaki mantıksal örgüdesen olarak tanımlanan (Mert, 2011: 11) tutarlılık, metindeki anlamsal uyumu yani bütünlüğü işaret eder. Bir metnin bütünleşmesi gönderimlerdeki bağlantılarla sağlanır ve böylece metin parçaları arasında uyum oluşturulur. Kullanıcı ölçütler merkezler ise amaçlılık (intentionality), kabul edilebilirlik (acceptability), bilgilendiricilik (informativity), durumsallık (stiuationality) ve metinlerarasılık (intertextuality) olarak sıralanır. Amaçlılık, metnin yaratılma nedeniyle ilişkili mesajı kapsamına işaret etmektedir. Kabul edilebilirlik, metnin amacına ulaşabilmesi için açık ve anlaşılır kanıtlarla ortaya koyulması gerektiğini belirtir. Bilgilendiricilik, oluşturulacak metnin eski ve yeni bilgileri dengeli şekilde harmanlanabilmesini içerir. Durumsallık, anlatımın; konu, hedef kitle, amaç ve metin türüne uygun olarak oluşturulmasıdır. Metinlerarasılıkta ise, Aktulum (1999: 40), metinlerarasılık için Kristeva'nın "Her metin bir alıntılar mozaiği gibi oluşur, her metin kendi içinde bir başka metnin eritilmesi ve dönüşümüdür." dediğinden bahseder. Bu bağlamda bütün metinlerden soyutlanmış bir metinden bahsetmek olası değildir. Ancak, yeni oluşturulan her metindeki anlam kendine has düzeniyle ve dönüşümle meydana gelmektedir.

Alan uzmanları tarafından hazırlanmış akademik metinler olarak kabul edilen yüksek lisans tezlerinin genel anlamda metin oluştururken dikkat etmesi gereken ölçütler kapsamına giren metinsellik ilkelerine uygunluğu, özelde Türkçe öğretimi adına hazırlanan çalışmalarda daha da belirgin olarak dikkat edilmesi beklenen bir durumdur.

Dil, anlamın taşıyıcısıdır. Söylem, anlamı inşa eder (Çelik ve Ekşi, 2013: 100). Söylemin önemine vurgu yapan Potter ve Wetherell'e (1987) göre, dil sosyal bir fenomendir. Sadece bireylerin değil bunun yanı sıra kurumların ve sosyal oluşumların özel anlamları ve değerleri vardır ve tüm bunlar dille sistematik biçimde ifade edilir (akt. Çelik ve Ekşi, 2013: 101). Söylemin datalaştırma yoluyla incelenmesi söylem analizidir. Ancak bu analiz sadece dil öğelerinin incelenmesi değil, ifadelerin bilinen sözdizim ve semantik özelliklerinin üstünde yer alan anlam ve içeriğin incelenmesini gerektirir. Söylem çözümlemesinde ana amaç, anlamlandırma ya da yorumlamadır (Çelik ve Ekşi, 2013, 109). Gadamer'e göre yorum; yapay anlamın maskesini düşürmek, gizlenen ya da başka bir biçimde aktarılan anlamın üzerindeki örtüyü kaldırmaktır (akt. Çelik ve Ekşi, 2013: 104).

Söylem çözümlemesinin farklı bilimsel alanlarda, değişik amaçlar için kullanıldığını bildiren Gür (2013: 189), söylemin çeşitlilik göstermesinden dolayı gerek teorik gerekse uygulama alanında üzerinde uzlaşma sağlanmış tek bir yöntem ya da desenin olmadığı, aslında üzerinde uzlaşılmış bir desen ya da yöntem olmamasının sebebinin de post-modern yaklaşımı benimseyen söylem çözümlemecileri için önemli olanın ortaya çıkan anlam olduğunu belirtmektedir.

Söylem çözümlemesi, araştırmacıların amaçlarına ve yoğunlaştıkları konulara göre şekillenir ve bazıları araştırma konularına göre değişirken bazıları ise söylemsel özelliklerine göre farklılık gösterir (Gür, 2013: 194). Bu anlamda, bir röportaj çözümlemesi metni ile bilimsel bir metnin çözümlenmesi farklı biçimlerde ele alınmaktadır.

Önerilerin nasıl ortaya çıktığı, değerlendirildiği ve paylaşıldığı söylem analiziyle ortaya çıkarılmıştır. Söylemi ve ortaya çıktığı bağlamı daha iyi anlamak için kullanılacak tüm dilsel ipuçlarından yararlanılmıştır.

Bu çalışmada amaç, Türkçe öğretimi alanında uzun bir kompozisyon kapsamına giren yüksek lisans tezlerinin sadece bulgulardan elde edilen sonuçların sunulması ve sonuçlara yapılacak gönderimlerle öneriler geliştirilmesini kapsayan "sonuç, tartışma ve öneriler" kısmındaki metin bölütleri arasında bulunan bağları incelemektir. Böylece, çalışmalarda elde edilen sonuçların önerilere yansımaları ve çalışma sonucuyla bağlantı noktaları belirlenecektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın cevap aranan soruları, 2022 yılında tamamlanan Türkçe öğretimi konusundaki yüksek lisans tezlerinde,

a) öneriler kimleri muhatap almıştır?

b) önerilerin çalışma sonucuna gönderimleri nasıl ifade edilmiştir?

sorularına cevap aranmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Çalışmada, bağlamsal nitelik ön planda tutulmuş ve nicel yöntem tercih edilmiştir. Bu bağlamda, çalışmanın amacı doğrultusunda tez önerilerinin muhatabının kimler olduğu içerik analiziyle, öneri ifadeleri ise söylem analiziyle incelenmiştir.

Bu çalışmada öncelikle veri kaynaklarını oluşturabilme adına, belirlenen kriterlere göre (Yıl: 2022, Anahtar kelimeler: Türkçe öğretimi, Yüksek lisans tezleri) YÖK veri tabanından taranan dokümanlar seçilmiştir. Gerçekleştirilen her araştırma; amacı, yöntemi veya veri kaynakları bakımından farklı özellikler taşıyacaktır. Bu nedenle araştırmacının, kendi araştırmasına esas olacak bir veri analiz planı geliştirmesi zorunludur (Şimşek, 2009). Bu çalışmada da verilerin, çalışma amacına hizmet edecek şekilde içerik analizi ve söylem analizine tabi tutulması planlanmıştır. İçerik analizi, verilerin betimlenerek belirli kodlar altında açıklanması; söylem analizi ise verilerin içeriğine, bu içeriğin nasıl oluşturulduğuna ve kullanılan dilbilgisi yapılarının özelliklerine odaklanarak incelenip yorumlanmasını gerektiren yöntemlerdir.

Araştırma Nesnesi

Çalışmada tez veri bankasından “Türkçe öğretimi” anahtar kelimeleri kullanarak elde edilen 12 adet yüksek lisans tez çalışması incelenmiştir. Tarama sonucunda ulaşılan 12 çalışma inceleme kapsamına dâhil edilmiş ancak 12 tezdten bir tanesinin henüz erişime açılmadığı anlaşıldığından kapsam dışı bırakılmıştır. Böylece Türkçe öğretimi alanında erişime açık 11 yüksek lisans tezi incelemeye alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Tez yazımına dair belirlenmiş özel formatlar mevcuttur. Ancak formatlar gibi dilin de zaman içerisinde değişime uğrayabilme olasılığına karşı incelemeye alınan tezlerin farklı zaman dilimlerinde değil, hepsinin aynı tarihte üretilmiş olmasına dikkat edilmiştir. Bu çalışmada, 07.07.2022 tarihinde YÖK Tez Veri bankasına başvurularak, Türkçe öğretimi anahtar kelimeleri aracılığıyla, 2022 yılında tamamlanan yüksek lisans tezleri aranmıştır. Bu doğrultuda “<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>” adresinden ulaşılan sonuçlara göre Türkçe öğretimi anahtar kelimeleriyle kayıtlı toplam 12 yüksek lisans tezinin yer aldığı belirlenmiştir. Tez çalışmaları Ek1’de verildiği gibi, ekrana düşen sıralama gözetilerek listelenmiş ve kaydedilmiştir.

Belirlenen tez çalışmaları öncelikle genel bir incelemeye tabi tutularak amacı, yöntemi, bulgu ve sonuçları incelenmiştir. Ön inceleme sonrası bu araştırmanın amaç ve yöntemi kapsamında tez çalışmalarının “sonuç, tartışma ve öneriler” bölümleri detaylı incelenmek üzere ayrıca kayda alınmış, incelemeye hazır duruma getirilmiştir. Öneri bildiren ifadelerde herhangi bir ekleme veya eksiltme yapılmamıştır. Böylece doğallığından ve olduğu şekilden mümkün olduğunca kayıp vermeyen gerçek verilerle çalışılmıştır. Ancak önerilerin gönderim yaptığı sonuç bölümünde sadece ilgili ifadeler yer verilmiştir. Böylece, sonuçlardaki ilgili ifadeler ve öneri vermek üzere yazılan ifadeler içerik ve söylem analizine tabi tutulmuştur.

İçerik analizi, içeriğin çeşitli yönlerini sayarak ve/veya kodlayarak her türlü içeriği özetlemek için geliştirilen bir analiz tekniğidir (White ve Marsh, 2006: 30). Bu çalışmada da tezlerde sunulan önerilerin kimleri muhatap aldığı belirlenen kodlar altında incelenmiştir. İçerik analizinin aksine söylem analizine yönelik belirlenmiş kesin bir yöntem ve kesin bir formülasyon yoktur ve bu yüzden araştırmacıların ellerindeki verilerin niteliğine ve amaçlarına göre analiz yaklaşımları da farklılaşabilir (Şahin vd., 2018: 753).

Söylem analizi, yazılı veya sözlü olarak kaynaktan üretilen ve aktarılan mesajın alıcı tarafından çıkarılabilecek anlamı ortaya koyarken kaynağın kullandığı dil yapılarının detaylı incelenmesidir. Söylem analizinin görevi, “cümlelerin üzerindeki” biçimsel kalıpları tanımlamaktır (Leeuwen, 2009: 278). Metni oluşturan söylemler bağlamdan ayrı düşünülmemeyeceği için bağlamın her yönüyle incelenmesi ve söylemle arasındaki bağın, ilişkinin ortaya koyulması önemlidir. Bu analizde, kim ne demişten ziyade mesajlardaki dil yapılarına odaklanılmaktadır. Bu bağlamda, söylem analizine kaynağın ifadelerine bir bağlam içerisinde yüklediği anlamı hangi dil yapılarıyla inşa ettiğinin

araştırılmasıdır denilebilir. Kelime anlamı, kullanıldığı bağlama ve sosyal veya kurumsal ortama göre değişir. Kısacası, söylem analizinde ifadeler hem yapısal hem de sosyokültürel boyutlarıyla inceleme gerektirir.

Söylem, her zaman muhatapların iletişim kurduğu dünyayla ilgilidir (Renkema, 2009: 2). Bu anlamda çalışma, yazarların akademik dille hazırlanan yüksek lisans tezlerindeki öneriler üzerine gerçekleştirilmiştir. Dil çalışmasının diğer alanları, sözcükler ve ifadeler gibi dilin tek tek bölümlerine (dilbilgisi) veya sözcükleri oluşturan parçalarına (dilbilim) odaklanabilirken, söylem analizi, bunların ötesinde bir konuşmacı ve dinleyiciyi veya bir yazar ve okuyucuyu içeren bir iletişime odaklanmaktadır (Nordquist, 2020; akt. Gül ve Nizam, 2021: 189). Bu çalışma da akademik dil yoluyla kurgulanan iletişim kapsamındadır. Akademik metinler de dolayısıyla, gündelik dil kullanımlarından uzak dilsel özellikler gösterir. Yang (2009: 159) söylem analizinde, “olabilir” veya “muhtemelen” gibi küçük söylem materyalleriyle üslup analizine odaklanmaktadır. Bu yaklaşımda, belirli bir durumda veya meslekte bir stil olarak metin türlerinde belirlenmiş kavramlar daha fazla araştırılır. Burada da incelemeler, tez yazım formatlarına dayanarak gerçekleştirilmiştir.

Söylem analizi olarak gerçekleştirilen çalışmaların tarihsel gelişimini farklı disiplinlerdeki araştırma türlerine göre dört grupta ele alan Coulthard bir grubun, “özellikle bilim adamlarının kendi çalışma ve eylemlerini takdim etmek ve geçerli kılmak için konuşma ve metinlerini nasıl inşa ettiklerinin araştırıldığı bilgi sosyolojisi perspektifinden hareketle” geliştirildiğini söyler (akt. Çelik ve Ekşi, 2013: 106). Bu çalışma da Coulthard’ın bahsettiği türde ve Yang’ın yaklaşımı kapsamında ele alınmıştır. Taylan (2011: 67) söylem analizlerinin iki farklı amaca hizmet edecek şekilde; eleştirel olan ve eleştirel olmayan diye ayrılabilirliğini ve eleştirel söylem analizinin güç/iktidar ilişkileri ve ideolojilerin söylemi nasıl oluşturduğuna odaklanıldığı, eleştirel olmayan söylem analizlerinde ise dilin kullanımına dair betimleyici ve açıklayıcı bir yaklaşımın uygulandığından bahseder. Bu çalışmada, öneri bildiren ifadelerin incelenmesinde eleştirel bir yaklaşım değil, betimleyici ve açıklayıcı bir yaklaşım benimsenmiştir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Özel bir etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar kapsamına giren çalışmadır.

Bulgular

Bulgular araştırma kapsamına uygun olarak, oluşturulan iki araştırma sorusuna uygun olarak aşağıda sunulmaktadır.

Önerilerin Kimleri Muhatap Aldığına Yönelik Bulgular

Gerçekleştirilen çalışma kapsamında ulaşılan Türkçe öğretimiyle ilgili toplam 11 yüksek lisans tezi incelenmiştir. Tezlerin sonuç bölümleri kapsamında sunulan öneriler ele alınarak öneri sayıları ve verilen önerilerin sayıya bakılmaksızın kim ya da kimler için olduğu belirlenerek temalar altında birleştirilmiş, Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1.

Önerilerin Sayısı ve Muhatabı

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	T
Öneri sayısı	4	4	8	9	4	3	10	7	10	8	8	75
Materyal hazırlayanlar	X			X			X	X				4
Kitap yazarları	X	X	X	X					X			5
Öğretici			X	X	X		X	X	X			6
Akademisyen araştırmacı				X							X	2
Yönetici											X	1
Program hazırlayan						X		X				2

Öğretmen yetiştiren kurumlar		X			1	
Proje yönetimi				X	X	2
Genel	X	X				2

Tablo 1 incelendiğinde, tezlerde en az önerinin 3 adet, en fazla önerinin ise 10 adet olduğu görülmektedir. Toplam öneri sayısı ise 72 olarak belirlenmiştir. İncelenen öneriler “Materyal hazırlayan, Kitap yazarları, Öğretici, Akademisyen/araştırmacı, Yönetici, Program hazırlayan, Öğretmen yetiştiren kurumlar, Proje yönetimi ve Genel” olmak üzere 9 kategori altında toplanmıştır. Önerilerin muhatapları incelendiğinde ise 35 olmak üzere en fazla önerinin “Öğretici” kategorisine yönelik gerçekleştirildiği, en az önerinin ise, “Yönetici” ve “Öğretmen yetiştiren kurumlara” yönelik tasarlandığı belirlenmiştir.

Önerilerin kime yapıldığı kimi metinlerde doğrudan yer alırken, genel eğilim daha çok dolaylı ifadelerle belirtildiği yönündedir. Yapılan tez çalışmaları sonunda yer verilen öneri maddelerinden bazı örnekler aşağıda doğrudan alıntı olarak verilmektedir:

ÇN5. İletişimsel yaklaşım yöntemlerine uygun olarak dil öğretimi yapılarak beceri odaklı ilerlenir. Beş temel beceri ele alınarak öğretim yapılarak etkinliklerle eğitim planlanabilir.

ÇN3. Öğretmen görüşlerinin aldığı çalışmalarda katılımcılara kurum ve mail aracılığıyla ulaşmak zor olduğu için uygulama sürecinin aksamaması için kartopu örnekleme tekniği ile ulaşılan katılımcıların çevresinden yararlanmak faydalı görülmektedir.

ÇN11. Buna göre mevcut durumun korunmasına ve geliştirilmesine yönelik PİKTES koordinatörlüğünce öğretmen eğitimleri ve uygulamalar düzenlenebilir.

ÇN7. Oynatılacak oyunlarda sürecin planlı yürümesi ve değerlendirme aşamasının daha tarafsız yapılması için hakem tayin edilmedi.

ÇN4. Deyim hikâyeleri derslerde konuşma ve yazma etkinliği olarak kullanılabilir. Bu hikâyeler drama yöntemi aracılığı ile kullanılarak da yabancı öğrencilerin deyimlere dikkati çekilebilir.

ÇN9. Kitaplardaki okuma metinlerinde anlatılan tarihi ve turistik mekânlar bir eğitim programı ile planlanarak tanıtılması geziler düzenlenmesi kültür aktarımını daha kalıcı hale getirecektir.

ÇN2. Yeni İstanbul öğretim setindeki metinler dilin işlevleri bakımından çeşitlilik göstermektedir. Belli işlevlere yığılan metinler öğrenciye farklı dil kullanım ortamı sunamaz. Bu bakımdan bu konu önemlidir.

ÇN8. Alan uzmanları eşliğinde, eğitimciler için de destekleyici/bilgilendirici materyaller hazırlanmalıdır.

ÇN1. Dil bilgisi öğretiminde biçimci anlayışın yanı sıra işlevsel dil bilgisi anlayışının da kullanılması gerekmektedir.

ÇN10. Avrupa Ortak Çerçeve Metninin Türkçenin evrensel bir dil düzeyinde öğretilmesi hususunda öğretmenlerin bu ortak çerçeve metninden yararlanılmasının sağlanması projenin daha etkin bir dil öğretim aşamasına gelmesine katkı sağlayabilir.

ÇN6. Mevcut programlardaki dil bilimi dersleri yeniden düzenlenmelidir. Birden fazla döneme yayılmalı veya saati arttırılmalıdır.

Önerilerdeki İfadelerin Çalışma Sonucuna Gönderimlerine Yönelik Bulgular

Gerçekleştirilen çalışma kapsamında, Türkçe öğretimi alanında yüksek lisans tezi olarak hazırlanan akademik metinlerin son kısmını oluşturan “sonuç, tartışma ve öneriler” bölümleri incelenmiş ve metin bölütleri arasındaki bağ özellikleri değerlendirilmiştir.

Çalışma Nesnesi 1 (ÇN1) olarak kodlanan tezin, “Türkçe öğretiminde temel dil becerileriyle birlikte dil bilgisi öğretiminde otantik materyallere yer verilmelidir.” öneri maddesi tez araştırmasının sonuçlarına göre yapılandırılmış ve “öğrencilerin uygulama sürecine dair olumlu görüş bildirdiklerini, işlevsel dil bilgisi anlayışının ve otantik materyallerin birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğunu ve otantik etkinliklerin dil bilgisiyle bütünleşik bir şekilde ilerleyen dört temel dil becerisini geliştirmedeki etkisini göstermiştir.” ifadelerine gönderme yapılmıştır. Böylece, çalışmadan elde edilen sonuçlara gönderme yapılarak bir öneri oluşturulduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç bölümünü takip eden öneriler öncesinde ise, “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde işlevsel dil bilgisine yönelik otantik malzemelerle hazırlanan etkinliklerin tasarlandığı ve öğrenciler üzerinde uygulandığı araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak ders materyali hazırlayan araştırmacılara yönelik şu önerilerde bulunulmuştur:” açıklaması yer almaktadır. Bu bağlamda öneriler kısmındaki bütün maddelerin hedef kitlesi zaten açıkça belirtilmiştir. Ancak öneride kullanılan, “otantik materyallere yer verilmelidir” ifadesi, otantik materyallerin zaten mevcut olduğunu anlatmaktadır. Bu bağlamda, öneriyi mevcut olan materyallerin öğretimde kullanıcısı olan “öğretici”ye yönlendirmiştir. Bu durumda, sonuç ve önerilerin gönderimleri arasında bütüncül bir tutarlılıktan bahsetmek mümkün olmayacaktır. Ayrıca öneride geçen “-yle birlikte” ifadesi dil bilgisi öğretiminin temel dil becerileri ile birlikte öğretilmesinin gerekliliğini dile getirmektedir. Ancak, dört temel beceriyle birlikte dil bilgisinin de öğretilmesi ifadesi, dil bilgisi öğretiminin temel dil becerilerinden ayrı öğretilen bir boyut olduğu algısı oluşturmaktadır.

“Dil bilgisi öğretiminde kullanımı öne çıkaracak kaynak ve çalışma kitapları hazırlanmalıdır.” öneri ifadesiyle ilgili ise araştırmanın sonuç kısmına yönelik gönderimlerin olmadığı belirlenmiştir. Bu bağlamda, çalışmanın sonuçlarıyla doğrudan ilişkilenebilir; daha genel anlamda ve öznel yoruma dayalı bir öneri kapsamında ele alınabilir. Önerilerin tamamı incelendiğinde gözlemlenen durum, araştırma sonuçlarına yönelik gönderimlerde bir süreklilik ve tutarlılığın olmadığıdır. Önerinin doğrudan kitap hazırlayanlara sunulduğu anlaşılmaktadır. Ancak “öne çıkaracak” ifadesi hali hazırda bu tür kitapların var olup olmadığıyla ilgili açık bir bilgi vermemektedir. “Dil bilgisi öğretiminde” kullanımının öne çıkarılması ifadesi ise bu tür kitapların olduğu ama dil bilgisi kullanımının arka planda kaldığına işaret etmektedir.

Sonuç bölümündeki açıklamalardan, öğrencilerin işlevsel dil bilgisi öğretiminin öğrenmelerini desteklediğini belirttikleri ve işlevsel dil bilgisi öğretimi ile otantik materyallerin bir yerde keşiştiği, çalışma sonucunda olumlu etkinin ortaya çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Böylece, “işlevsel dil bilgisi öğretimi ve otantik malzemeleri birleştiren etkinlikler hazırlanıp öğretmenler için bir etkinlik havuzu oluşturulmalıdır.” öneri maddesinin bu ifadelerle göndermede bulunduğu söylenebilir. Ancak ihtiyaç olarak etkinlik havuzu oluşturmayla ilgili olabilecek bir bağlantı noktası yer almamaktadır. Bu bağlamda, öneri maddesi kişisel yoruma dayalı bir öneridir ve gönderim sürekliliğinde tutarlılık yoktur, denilebilir. Öneri maddesinde yer alan, etkinlik havuzunun öğretmenlerin kullanımı için olduğu belirtilse de kim tarafından oluşturulması gerektiğinin önerildiği belli değildir. Ancak doğrudan gönderim yapılmasa da öneriler öncesinde bütün maddeleri kapsayacak biçimde hazırlanan açıklama paragrafındaki “ders materyali hazırlayan araştırmacılara yönelik şu önerilerde bulunulmuştur” ifadesiyle bağlantılı oluşturulduğu söylenebilir. Öneride yer alan “birleştiren” ifadesi ise, işlevsel dil bilgisi öğretimi için etkinliklerin olduğunu ve otantik malzemelerin de kullanıldığını ancak, işlevsel dil bilgisini öğretirken otantik malzemeleri içeren etkinliklerin hazırlanması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Çalışma Nesnesi (ÇN2) 2 olarak kodlanan tezin, sonuç bölümüne bakıldığında, “Sonuç olarak, incelenen metinler ADOÇEP’e uygun bulursa da kitaptaki söylem çeşitliliği açık bir ihtiyaçtır. Söylem çeşitliliğinin az olması dilin kullanım alanları konusunda yığılmaları ve sınırlılıkları artırmaktadır.” cümlelerinin, “Ders kitaplarında farklı söylem yapılarında metinlere yer verilmelidir.” öneri ifadesine ilişkin olarak gönderimlerde bulunulduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, çalışma sonucunda elde edilen sonuçlara istinaden öneride bulunulduğu söylenebilir.

Benzer şekilde, “Yeni İstanbul öğretim setindeki metinler dilin işlevleri bakımından çeşitlilik göstermelidir.” öneri maddesine bakıldığında da sonuç kısmında yer alan “Bilgiyi araştırma ve açıklama işlevinde ciddi bir yığılma göze çarpmaktadır. Okuma metinlerinin genel olarak bilgi verme amaçlı yazıldığı görülmektedir.” cümlelerine dolaylı olarak gönderme yapıldığı anlaşılmaktadır. Zira çalışma sonucunda bir işlevde yığılma olduğu doğrudan belirtilmiş ve diğer işlevlerin göz ardı edildiği çıkarımına yönlendirme yapılmıştır. Çalışmanın öneriler bölümü tamamen kitap hazırlayanlar ile metin yazarlarına yönlendirilmiştir.

Çalışma Nesnesi (ÇN3) 3 olarak kodlanan tezin sonuç bölümünde, metinlerin öğrenme alanlarının dil edinimine ilişkin sorulara çoğunlukla olumsuz yönde görüş bildirildiği, bu durumun dil bilgisi öğretiminden kaynaklandığı ve dil bilgisi öğretiminin ise sezdirme yöntemi kullanılarak verildiği

ancak yöntemin etkili olmadığı, “bu durumun konuların sıralanışında karmaşıklık yarattığı ve öğrenci seviyesinin üstünde dil bilgisi yapılarının yer aldığı” ifadesiyle sonucun dolaylı olarak yöntemin etkililiğine bağlandığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, öneride yer alan “Dil bilgisi konularının öğretiminde kolaydan zora ve basitten karmaşığa giden bir yapıda sıralı bir şekilde öğretilmesi, öğrenci seviyesine uygun olarak hazırlanması ve konu anlatımlarının daha etkin bir şekilde yapılmasına özen gösterilmelidir.” ifadesinin sonuçlarla dolaylı olarak ilintili olduğu anlaşılmaktadır. Ancak önerinin devamındaki “konu anlatımlarının daha etkin yapılması” ucu açık ve boş bir önerme niteliğindedir. Zira metinlerden yola çıkılıp dil bilgisi öğretimindeki sorun sezdirme yönteminin karmaşaya yol açtığı sonucuyla bağlanmış ancak öneride söz edilen “konu anlatımlarının daha etkin yapılması” ifadesi etkin yapılmaktan ne kastedildiği havada kalmıştır. Ayrıca öneri cümlesinin kuruluş yapısında da bozukluk olduğu anlaşılmaktadır. “Dil bilgisi konularının öğretiminde kolaydan zora ve basitten karmaşığa giden bir yapıda sıralı bir şekilde öğretilmesi, (konuların) öğrenci seviyesine uygun olarak hazırlanması ve konu anlatımlarının daha etkin bir şekilde yapılmasına özen gösterilmelidir.” Bununla birlikte, öneriler verilmeden önce “araştırma sonuçlarından yola çıkarak ders kitabı hazırlayan uzmanlara ve yabancılara Türkçe öğretimindeki ders kitaplarına yönelik çalışacak olan araştırmacılara yönelik sunulan öneriler” ifadesi yer almıştır.

Bir diğer öneri, “Kültür aktarımı bağlamında Türk kültürünün öğretimine yönelik bilinen örneklerle yer verilmesi ve hedef kültürün yanı sıra farklı kültürlerle yönelik içeriklerin dâhil edilmesi, evrensel kültür unsurlarının dikkate alınması gerekmektedir.” şeklinde sunulmuştur. Ancak öneride yer alan “bilinen örnek” ifadesi muğlak ve değişken bir ifadedir. Ayrıca sonuç bölümünde yer alan “Çalışmada, metinlerin kültürel unsurlar barındırmasına ilişkin sorulara çoğunlukla olumlu yönde görüş bildirildiği, bu kapsamdaki öğretmen görüşlerine göre metinlerin; her seviyede kültür aktarımını ön plana çıkaran içerikler barındırdığı ve bu sayede Türk kültürünü birçok örnekle tanıttığı tespit edilmiştir.” sonucu ile uyumlu değildir. Söz konusu maddede önerilen, “evrensel kültür unsurlarının kullanılması” ise başka bir çalışmanın sonucuna dayanılarak yapılmıştır. Bu bağlamda önerinin, sonuçla uyumlu olmadığı söylenebilir.

“Metin içeriklerinin yapılandırıcılık bağlamında öğrenci merkezli uygulamaları esas alan bir şekilde düzenlenmesi ve buna yönelik çalışma içerikleriyle hem sınıf dışında da öğrenimlerin bireysel olarak devam etmesine yardımcı olacak şekilde yapılandırılması önerilmektedir.” Maddede yer alan, metinlerin yapılandırıcılık kapsamında ele alınması önerisi, sonuç bölümünde verilen, metinlerde “sezdirme yöntemi kullanılmıştır” ifadesiyle tezat teşkil etmektedir. Zira sezdirme yöntemi, yapılandırıcı yaklaşım kapsamında yer almaktadır (Güneş, 2013: 176). Bir diğer husus, öneri maddesinde geçen sınıf dışında öğrenim ile ilgili bağlantılı olabilecek herhangi bir sonuçtan bahsedilmediğidir. Ayrıca öneri maddesinde kullanılan “hem” bağlacının da hatalı kullanımı göze çarpmaktadır. Bu bağlamda, öneri maddesinin çalışma sonucu ile uyumlu olmadığı söylenebilir.

Çalışma Nesnesi (ÇN4) 4 olarak kodlanan tezde, “Günlük konuşmalar içerisinde en çok kullanılan deyimler tespit edilmeli, alan yazında yapılan çalışmalar ve yapılacak olan sıklık çalışmaları birleştirilerek deyim öğretiminde YÖ yapan tüm kurumların kullanabileceği bir çerçeve plan oluşturulmalıdır.” öneri maddesinin, “günlük hayatta kullanılan deyimlerin öğrencilerin daha fazla dikkatlerini çekmeye başlaması”, öğretmen görüşlerine göre belirlenen “daha sık kullanılan deyimlerin seçilmesi daha faydalı olur” ve “deyim öğretimine yönelik çerçeve plan oluşturulmalıdır” sonuçlarına gönderimlerde bulunduğu gözlemlenmektedir.

Çalışmanın sonuç bölümünde, “deyimlerin ortaya çıkış hikâyeleri ile verilmesinin deyimlerin öğretiminde oldukça etkili olduğu” ve “öğrendikleri deyimler haricinde yeni deyimler öğrenmek istedikleri” belirtilmiştir. Bu bağlamda, “Ancak sadece yirmi deyim hikâyesi ile öğretimi yerine diğer deyimlerin hikâyelerinin de B2, C1 seviyelerine göre sadeleştirilmesi deyim öğretimi için yararlı olacaktır.” önermesi olumlu etkinin ortaya koyulduğu sonuç bölümüne gönderme yapmaktadır.

Ancak bir diğer madde olan, “Tüm deyimlerin ortaya çıkış hikâyeleri kurlara uygun sadeleştirilerek, her on deyimden sonra bulmaca, kısa cevaplı, uzun cevaplı, çoktan seçmeli sorular, kavram haritaları vb. etkinliklere yer verilerek deyim hikâyeleri yardımcı okuma kaynağı olarak da kullanılabilir.” önerideki hususların sonuçlar bölümünde gönderim yaptığı herhangi ifadeye

rastlanmamıştır. Bu durum ise, ifadenin tamamen kişisel görüşler kapsamına girmesine neden olmaktadır.

Çalışma sonuçlarında, “Uygulanan etkinlikler öğrencilerin daha çok deyim öğrenebilmesi için onları güdülemekte ve farkındalığını arttırmakta yararlı olmuştur.” ifadesine yapılan göndermeler kapsamında “Konunun daha iyi öğretilebilmesi adına öğrencilerin Türkçe dersinde ilgisini çekecek deyim etkinlikleriyle farkındalığının artırılması, sonrasında ders dışında da araştırma yaparak daha çok deyim öğrenmesi için teşvik edilmesi yerinde olacaktır.” öneride bulunulmuştur. Bu bağlamda, göndermelerde bulunulduğu ve sunulan önerinin sonuçlardan hareketle oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

Çalışma Nesnesi (ÇN5) 5 olarak kodlanan tezdeki önerilerde, “Sınıf içerisinde iletişimsel yaklaşım yöntemini tercih eden bir öğretmen öğretimi planlarken etkileşimli tahta ya da teknolojik unsurları eğitime dâhil ederek etkin hâle getirebilmektedir.” maddesi yer almaktadır. Ancak çalışmanın sonuçlar bölümü incelendiğinde hiçbir yerde söz konusu “etkileşimli tahta ya da teknolojik unsurlar” ifadelerinin doğrudan veya dolaylı gönderim yapmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda, öneri maddesi sonuç bölümünden kaynaklı olarak uyumlu değildir denebilir.

“Beş temel beceri ele alınarak öğretim yapılarak etkinliklerle eğitim planlanabilir.” öneri maddesi ise sonuç bölümünden tamamen kopuk ve geneldir. Bu bağlamda, sonuçlara herhangi bir göndermenin olmadığı, yanlış ve boş bir öneri olduğu söylenebilir.

Çalışma Nesnesi (ÇN6) 6 olarak kodlanan tezin sonuç bölümünde yer alan, “Türkiye’de Türkçe Dilbilim bölümünün henüz yaygınlaşmamış olması, dolayısıyla uzman sayısının az olduğu, programlarda sadece bir yarıyıl 3 kredilik Genel Dilbilimi dersinin bulunduğu ve dersi yürütecek yetkinlikte öğretim elemanlarının az olduğu” belirtilmektedir. Bu bağlamda, sonuçlara gönderme yapılarak “Mevcut programlardaki dil bilimi dersleri yeniden düzenlenmelidir. Birden fazla döneme yayılmalı veya saati arttırılmalıdır.” ve “Dil bilimi dersini verecek olan öğretim elemanlarının, dilbilim öğretimi açısından yetkin olduklarından emin olunmalıdır.” önermelerinde bulunulmuştur.

Çalışma Nesnesi (ÇN7) 7 olarak kodlanan tezdeki sonuç bölümünde, oyunların her yaştaki bireylerin eğlenme ihtiyacı olduğu ve oyunların eğlence işlevinin hayata mutluluk kattığından, örtük öğrenmenin gerçekleştiğinden, böylelikle ders sürecini rutin ve geleneksel uygulamalardan kurtaracak, monotonluğu giderecek özellikte olduğundan bahsedilmektedir. Ayrıca, “incelenen tüm oyunların Türkçe öğretimine katkı sağladığı ortaya konulmuştur” ifadesi ve oyunların, “aktif katılımı kalıcı öğrenme sağlayan etkinlik alanı olduğu” belirtilmektedir. Bu bağlamda, bulgulardan elde edilen sonuçlara göndermeler yapılmış ve “Türkçe öğretiminde yararlanılacak çocuk oyunları; dersin işleniş sürecini monotonluktan kurtaracak, öğrenme sürecini olumlu etkileyecek ve ders süreci boyunca çocuğu aktif kılacak nitelikte olmalıdır.” öneri maddesi sunulmuştur.

Ancak önerilerin devamındaki, “oyunlar için ders saati içinde gerekli süre ya da ders saati dışında ek süre tanınması”, “oyunların argo ve küfürlü ifadeler içermemesi” veya “hiçbir oyunda maddi yani parasal bir ödül konulması” gibi diğer maddeler incelendiğinde, sonuçlara herhangi bir göndermenin olmadığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu öneri maddelerinin sonuç bölümünden yola çıkarak oluşturulmadığı söylenebilir.

Çalışma Nesnesi (ÇN8) 8 olarak kodlanan ve ihtiyaç analizi yapılan tezin sonuç bölümünde “söz konusu personelin Türkçeyi kullanırken ağırlıklı olarak konuşma becerisine, daha az oranda da yazma becerisine yönelik eylemler gerçekleştirdiğinin” belirlendiğinden bahsedilmektedir. Buradan yola çıkarak önerilen, “Bu çalışmada yapılan ihtiyaç analizi göstermektedir ki; 'askeri Türkçe' için hazırlanacak ders içerikleri ve materyalleri, özellikle konuşma becerisini kazandırmaya ve geliştirmeye odaklanmalıdır.” maddenin gerçekleştirilen ve sonuç bölümünde yer alan ifadelere göndermeler yaptığı söylenebilir.

Bir diğer maddede sunulan, “Bu noktadan hareketle, ÖAT öğretimine yönelik, alana özgü içeriklerin bulunduğu internet uygulamaları ve platformlar da hazırlanabilir.” önerinin ise sonuç bölümüyle ilintili herhangi bir gönderimi bulunmamaktadır. Bu durumda, önerinin sonuçlardan bağımsız ve kişisel görüş olarak yapıldığı söylenebilir.

Çalışma Nesnesi (ÇN9) 9 olarak kodlanan tezde, “Ders kitapları okuma metinlerinde asıl kültür öğelerinin neredeyse hepsine yer verilirken çalışma kitabında kültür öğelerinin arka planda

birakılması ve dil bilgisi alıştırmalarına önem verilmesi kitaplar arasındaki birliği bozarak dengesizlik yaratmaktadır. Yeni yazılacak olan B2 orta seviye ders ve çalışma kitabının birbirini desteklemesi ve kültür aktarımına aynı ölçüde önem verecek şekilde düzenlenmelidir.” öneri maddesi, sonuçlar bölümünde yer alan; “asıl kültür öğeleri diye adlandırılan; devlet, din, halk kültürü, moda, müzik, sağlık, spor, temizlik, yemekler, eğitim, oyun, göç kavramlarına ders kitaplarında yer verildiği ancak çalışma kitaplarında söz konusu 12 adet asıl kültür öğesine ait hiç bulgu bulunmadığı” ve “bu kültür öğelerinin çalışma kitabında da olmasının beklenen özelliklerden olduğu” ayrıca bu durumun, “okuma metinlerinin kültür aktarımı açısından dengesiz yapılandırıldığı ve çalışma kitabı okuma metinlerinin kültür aktarımını sekteye uğrattığı” bu dengesiz yapılanmanın “ortadan kalması için kitap yazarlarına büyük önem düştüğü” ifadelerine göndermeler yaparak oluşturulmuştur. Sonuçlara göndermeler yapılmış olsa da gerek teorik gerekse yazım ve anlatım yanlışlarının Türkçe öğretimi kapsamında uzmanlık seviyesinde bir düzeyde kabul edilen bir çalışmada yer alma sıklığı dikkat çekicidir.

“İki kitabın okuma metinlerinin devlet kurum ve kuruluşlarına, acil telefon rehberine, özel günler ve bayramlara ait bulgulara yer verilecek şekilde tekrar düzenlenesi Türkiye’de yaşamak için çaba sarf eden yabancı bireyler için kolaylık sağlayacaktır.” Çalışmadan çıkan sonuçlarla bağlantısız ve sonuçlara herhangi bir gönderimi olmayan, kişisel görüş yansıtan bir öneri niteliğinde olduğu söylenebilir.

“Okuma metinlerinden önce ve sonra yer alan görsel materyaller, fotoğraflar metinlerle ilgili olmalıdır, Türk kültürünü yansıtacak şekilde yapılandırılması kültür aktarımını kolaylaştırır.” öneri ifadesini sonuçlara bağlayan gönderme yer almamaktadır. Ayrıca metin öncesi ve sonrası görsel ve fotoğrafların metinle bağlantılı olması ilkesi zaten kabul gören bir ilkedir. Bilindiği gibi dil öğretiminde mümkün mertebe bütün metin türlerinin kullanılması önerilmektedir ve kullanılacak görsellerin özelliklerinin metin türü ve içeriğine göre elbette değişkenlik göstermesi gerekmektedir. Bu bağlamda, öneri ifadesinin sonuçla ilişkisi anlaşılacağı gibi anlamı da muğlak kalmaktadır.

“İkinci dil olarak Türkçe öğretimi derslerinde kullanılan kaynak kitaplarında bulunması gerek kültür öğelerinin seviyelere göre belirlenerek planlı sıraya göre derslerde işlenmelidir.” öneri ifadesinin çalışmanın sonuçlar bölümüne gönderim yaptığı hiçbir bağlantı bulunmamaktadır. Ayrıca “kaynak kitap” olarak bahsi geçen kitabın ders kitabı mı, çalışma kitabı mı yoksa bunların dışında herhangi bir yardımcı kitabı mı işaret ettiğinin anlaşılabilmesi mümkün değildir.

“İkinci dil olarak Türkçe öğretimi kitapları içindekiler bölümü ünite isimleri, dört temel beceri başlıklarının kültür aktarımına uygun ve yeni bilgileri içerecek şekilde belirlenmesi gerekmektedir.” maddesinde ise sonuçlarla bağlantısı olmaması ve hiçbir gönderimde bulunmamasının yanı sıra öneride geçen “dört temel beceri başlıklarının kültür aktarımına uygun ve yeni bilgileri içerecek şekilde” ifadesiyle ne demek istendiği anlaşılabilir.

Çalışma Nesnesi (ÇN10) 10 olarak kodlanan tezde ortaya çıkan sonuçlara göre, “öğretmenlerin kullanmış oldukları öğretim yöntem ve tekniklerinde yöntem olarak çoğu katılımcının bu konuda görüş belirtmediği veya bu hususta bilgilerinin olmadığı görülmektedir.” ifadesi yer almaktadır. Bu sonuca göre, “MEB’in il/ilçe bazında proje öncesi, proje uygulama esnası ve proje sonrası olmak üzere PIKTES öğretmenlerine hizmetiçi eğitimlerin verilmesi onların süreci daha verimli ve sorunlarla daha istekli çözüm üretici bir yaklaşım geliştirmelerine imkan tanıyacaktır.(Örneğin, öğreticilerin büyük çoğunluğunun yöntem ve teknik bilgilerinin yeterli düzeyde olmadığı ortaya çıkmıştır.)” öneri maddesinin sonuçla bağlantılı olarak sunulduğu ve sonuç bölümüne göndermeler yaptığı anlaşılmaktadır.

Benzer şekilde, bir madde de “Avrupa Ortak Çerçeve Metninin Türkçenin evrensel bir dil düzeyinde öğretilmesi hususunda öğretmenlerin bu ortak çerçeve metninden yararlanılmasının sağlanması projenin daha etkin bir dil öğretim aşamasına gelmesine katkı sağlayabilir.” öneri ifadesidir ve doğrudan sonuç bölümünde yer alan, “öğretmenlerin çoğunluğunun bu çerçeve programından haberdar olmadıkları ve proje kapsamında bu çerçeve programdan faydalanmadığı ortaya çıkmıştır.” ifadesine gönderimlerin bulunduğu anlaşılmaktadır.

Ancak bir diğer madde olan, “İl genelinde proje kapsamında çalışan öğreticilerle her ay düzenli toplantıların yapılması süreçte yaşanan aksaklıklara ani çözümler geliştirilmesi hususunda

önem arz etmektedir.” ifadesinin çalışmadan çıkan sonuçlarla bağlantısız ve sonuçlara yönelik herhangi bir gönderimi olmayan, kişisel görüş yansıtan bir öneri niteliğinde olduğu söylenebilir.

Gerçekleştirilen çalışmadan ortaya çıkan sonuçlardan birisi de “Projenin değerlendirilmesi hususunda genellikle özlük haklarına değinen katılımcıların görev yaptıkları okul idarelerince de gereken değer kendilerine verilmesi konusunda görüş bildirmişlerdir.” olarak yer almaktadır. Bu sonuca istinaden gönderimde bulunarak, “Projenin uygulandığı okullarda, okul idarecilerinin proje kapsamında çalışan öğreticilere ayrımcı yaklaşımlardan kaçınılması, motive edici, değer verici bir tarzda iletişimde olmaları proje işleniş sürecine büyük katkılar sağlayacağını umuyoruz.” öneri maddesi oluşturulmuştur. Sunulan önerinin sonuçlarla bağlantısının kurulduğu ve gönderimlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Ancak öneri maddesinin “umuyoruz” olarak sonlanması akademik yazma ilkeleri doğrultusunda uygun olmadığı söylenebilir.

Yapılan çalışma kapsamında sonuç bölümünde öğretmenlerin eklediği görüşlerle ilgili, “eklemek istediklerini ifade etmelerini istediğimizde genel olarak PİKTES bünyesinde çalışan öğretmenlerinin özlük haklarının iyileştirilmesi yönünde görüşler geldiği” ve “Özlük hakları iyileştirilen, idarece değer verildiklerini hisseden öğretmenlerin mutlu bir tabloyla sınıflarındaki göçmen ailelerin, uyum sorunu yaşayan çocuklara daha verimli olacağı gerçeğini de gözden kaçırmamamız gerektiğini bilmeliyiz.” ifadeleri yer almaktadır. Bu sonuçlardan hareketle oluşturulan, “PİKTES öğretmenlerinin özlük haklarının iyileştirilmesi öğretmenlerin projeye daha çok katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir.” öneri maddesinin sonuç bölümüyle bağlantılı olduğu ve gönderimlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Özlük haklarının iyileştirilmesiyle ilgili doğrudan gönderme yapılırken, öneri ifadesinde geçen “projeye daha çok katkı” ifadesi sonuç bölümündeki “çocuklara daha verimli olunacağı” ifadesiyle dolaylı olarak karşılanmaktadır. Sonuçlardan sonra öneri bölümüne geçişte önerilerin ne amaçla sunulduğu, “PİKTES projesinin daha verimli olabilmesine yönelik için birkaç öneri:” olarak ifade edilmiştir. Ancak, sunulan öneri maddesi incelendiğinde ifadenin öneriden çok, bir hususa dikkat çekme ve sonuç bildirme amacına yakın olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışma Nesnesi (ÇN11) 11 olarak kodlanan tezde farklı bir yol izlenmiş, önce sonuç hemen ardından sonuçla bağlantılı öneri maddesi verilmiştir. Bu bağlamda, sonuç ve öneriler bölütleri doğrudan birleştirilmiş ve gönderimler de belirginleştirilmiştir.

“Bu çalışmada öğretmenlerin yüksek düzeyde kültürel zekaya ve düşük düzeyde tükenmişliğe sahip oldukları belirlenmiştir.” Yüksek çıkan düzeyin korunması ve düşük düzeyin geliştirilebilmesi adına, “Buna göre mevcut durumun korunmasına ve geliştirilmesine yönelik PİKTES koordinatörlüğünce öğretmen eğitimleri ve uygulamalar düzenlenebilir.” önerisi yapılmıştır.

Çalışmadan elde edilen sonuca göre, “Bu çalışmada öğretmenlerin eğitim düzeylerine göre biliş düzeylerinde farklılık olduğu, diğer kültürel zekâ boyutlarında eğitim düzeylerine göre farklılıkların olmadığı belirlenmiştir. Lisansüstü eğitim düzeyinde bulunan öğretmenlerin biliş düzeylerinin lisans düzeyindeki öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, diğer kültürel zekâ boyutlarının ise lisans ve lisansüstü eğitim düzeyindeki öğretmenlerde benzer düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.” Bu bağlamda, öneri maddesi doğrudan sonuca gönderim yaparak, “Buna göre lisansüstü eğitimin kültürel zekâ düzeyindeki etkisinden yola çıkılarak, tüm öğretmenlerin lisansüstü eğitime teşvik edilmesi önerilmektedir.” şeklinde sunulmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Çalışmanın amacı doğrultusunda toplam 11 yüksek lisans tezinde yapılan araştırma sonuçlarına bağlı 72 adet öneri maddesi belirlenmiştir. Çalışmalarda sunulan önerilerin muhatabının en yüksek sıklıkta “öğreticiye” dönük olduğu anlaşılmaktadır. Burada öğretici, Türkçe öğretmenlerini kapsamaktadır. Ancak, okuma alışkanlığının zayıf olmasının yanında, öğretmenlerin bilimsel yayın okuma oranı da düşüktür. Konan ve Oğuz (2013: 114) öğretmenlerin okuma alışkanlığını araştırdıkları çalışma sonucunda, öğretmenlerin %59’u düzenli olarak kitap okumadığını, %41’i ise düzenli kitap okuduğunu belirtmiştir. Elkatmış (2015: 1230) da öğretmen adaylarının okuma ilgi ve alışkanlığıyla ilgili yaptığı araştırmada en çok tercih edilen okuma materyalinin 2,68 yanıt ortalaması ile “gazete” ve en az tercih edilen okuma materyali türünün ise 1,76 yanıt ortalaması ile “bilimsel kitaplar” olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer biçimde Çakmak, Taşkıran ve Bulut (2015) çalışmalarının sonucunda,

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, bilimsel araştırmaların fen bilimlerine özgü olduğunu, sosyal bilimlerde olamayacağını dűşündüklerini ve bilimsel araştırmaları zaman kaybı olarak gördüklerine ulaşmışlardır. Bu anlamda önerilerin doğru kitleye yapıldığından söz etmek çok da gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Bilimsel yayınları görevleri gereği en çok takip edenler akademisyenlerdir. Bu bağlamda öğretim ve öğretmenle ilgili önerilerin söz konusu kitleyi yetiştiren kurum veya kurumlarda çalışan akademisyenler olması gerekirken çalışmadan çıkan sonuca göre en az öneri “yönetici” ve “öğretim yetiştiren kurumlar”dır. Benzer şekilde en az öneri verilen ikinci muhataplar da “akademisyen/araştırmacı” kitesidir.

Sonuç olarak, metin bölütleri (sonuç, tartişma ve öneriler) arasındaki anlamsal bağ ilişkilerine bakıldığında Türkçe öğretimi alanında hazırlanan yüksek lisans tezlerinde; metinsellik ölçütleri açısından sonuç ve öneri bölümleri arasında mantıksal bir bütünlük ve tutarlılık gözlemlenmemiştir. Tutarlılık, bir metnin okur tarafından anlamlandırılmasını sağlayan en önemli olgulardan biridir. Çalışma kapsamında incelenen metinlerdeki bölütler arasındaki anlamsal gönderim sürekliliğinin zayıf olduğu; bölütler arasında nedensel bir ilişkinin gözlemlenmediği belirlenmiştir. Bu durumda, lisansüstü metin yazarlarının da sonuç bölümüyle ilişkilenmeyen öneriler sunması; iletişimsel amaçlarının tam olarak belirginleştirilmediği, dolayısıyla metnin okur açısından tutarlılığını olumsuz etkilediği söylenebilir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirilmemiştir.

Yazarların Katkı Oranı

Tek yazarlı makaledir.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması teşkil edebilecek herhangi bir durum söz konusu değildir.

Kaynaklar

- Aktulum, K. (1999). *Metinlerarası ilişkiler*. Ankara: Öteki Yayınevi.
- Bowker, N. (2007). *Academic writing: A guide to tertiary level writing*. Palmerston. Erişim adresi: <http://owll.massey.ac.nz/pdf/Academic-Writing-Guide.pdf>
- Camadan, D. (2020). *Üstbilişsel strateji eğitiminin İngilizce akademik yazma başarısına ve üstbilişsel farkındalığa etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakmak, Z., Taşkıran, C. ve Bulut, B. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilimsel araştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 266-287.
- Çelik, H. ve Ekşi, H. (2013). Söylem analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 27(27), 99-117.
- Elkatmış, M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıkları, *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1223-1240.
- Gül, S. S. ve Nizam, K. Ö. (2021). Sosyal bilimlerde içerik ve söylem analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42(Özel sayı 1), 181-198.
- Günay, D. (2007). *Metin bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınevi.
- Güneş, F. (2013). Yapılandırıcı yaklaşımla dil bilgisi öğretimi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(3), 171-187.
- Gür, T. (2013). Post-modern bir araştırma yöntemi olarak söylem çözümlemesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 5(1), 185-202.
- <http://www.vsm.sk/Curriculum/academicssupport/academicwritingguide.pdf>

- İşeri, K. (2011). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik özellikleri. H. Ülper (Ed.), *Türkçe ders kitabı çözümlenmeleri* içinde (ss. 91-113). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Leeuwen, van T. (2009). Critical discourse analysis. J. Renkema (Ed.), *Discourse of course an overview of research in discourse studies* (pp. 277-293). Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Mert, L. E. (2011). 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik ölçütlerine uygunlukları. *Dil Dergisi*, 153, 7-23.
- Nevdet, K. ve Vuslat, O. (2013). Öğretmenlerin okuma alışkanlıkları. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi / KSU Journal of Social Sciences*, 10(1), 105-119.
- Renkema, J. (2009). *Discourse of course: An overview of research in discourse studies*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Sözen, E. (2017). *Söylem: Belirsizlik, mücadele, bilgi/güç ve refleksivite*. İstanbul: Profil Yayınları.
- Şahin, Ş., Ökmen, B. ve Kılıç, A. (2018). *Söylem analizi model önerisi*. Erişim adresi: www.iltercongress.org, Amasya. <https://www.researchgate.net/publication/330674596>
- Şimşek, H. (2009). Eğitim tarihi araştırmalarında yöntem sorunu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(1), 33-51.
- Taylan, H. H. (2011). Sosyal bilimlerde kullanılan içerik analizi ve söylem analizinin karşılaştırılması. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 63-76.
- Whitaker, A. (2009). *A step-by-step guide to writing academic papers*. Erişim adresi: <https://www.vsm.sk/Curriculum/academicupport/academicwritingguide.pdf>
- White, M. D. ve Marsh, E. E. (2006). Content analysis: A flexible methodology, *Library Trends*, 55(1), 22-45.
- Yang, X. (2009). Devices of probability and obligation in text types. In J. Renkema (Ed.), *Discourse of course: An overview of research in discourse studies* (pp. 157-171). Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Extended Abstract

Introduction

Academic writing is considered a type of text that appeals to a specific discourse community and requires more complex and high-level skills than normal writing. There are serious differences between the language of academic texts and everyday language. In an academic text, the structure, the way of addressing, the choice of words are used entirely in line with academic principles. The content of academic texts primarily requires the realization of linguistic presentations of the subject in a logical integrity and specific to the academic text. In this respect, academic language refers to the use of non-subjective language that appeals to a special discourse community.

Individuals selected from among those who have completed the undergraduate level with the exams held in certain periods can transfer to the graduate programs. This process is seen as a field of expertise and at the end of the course, the individual is asked to conduct a scientific research within the scope of his education and to defend it by reporting it in a formal and linguistic format called a master's thesis. In the report, on the other hand, it is expected to form a whole that covers the subject area and scope of the research as a whole, which theory it is based on, how the data will be obtained and which method will be followed in the analysis phase, what the findings are, and the interpretation and discussion of the results and suggestions based on the results. In this context, academic texts created with academic language-specific uses should also be prepared in accordance with textuality characteristics as composition. It can be said that these comprehensive theses are generally structured on 5 main sections as introduction, theoretical basis, method, findings and conclusion, discussion and suggestions.

Method

The aim of this study is to examine the links between the text segments in the "result, discussion and suggestions" section, which covers only the results obtained from the findings of the master's theses, which are within the scope of a long composition in the field of Turkish teaching,

and the development of suggestions with references to the results. Thus, the reflection of the results obtained in the studies to the recommendations and the connection points with the study result will be determined.

For this purpose, answers to the following questions were sought in the master's theses on Turkish teaching completed in 2022.

a) Who did the proposals address?

b) How are the recommendations expressed in reference to the study result?

In the study, the contextual quality was prioritized and the quantitative method was preferred. In this context, in line with the purpose of the study, the addressees of the thesis proposals were analyzed by content analysis, and the proposal statements were examined by discourse analysis.

Key words of Turkish teaching, Master's theses were used and documents were selected by scanning YÖK database. In the study, 12 master's thesis studies obtained from the thesis database using the keywords "teaching Turkish" were examined. 12 studies reached as a result of the scanning were included in the scope of the review, but one of the 12 theses was not made accessible yet, so it was excluded from the scope. Thus, 11 master's theses in the field of Turkish teaching, which are open to access, were examined.

Result and Discussion

It is seen that the minimum number of suggestions in the theses is 3 and the maximum number of suggestions is 10. The total number of suggestions was determined as 72. Examined suggestions are grouped under 9 categories: Materials, Book authors, Teacher, Academician/researcher, Manager, Program preparer, Teacher training institutions, Project management and General. When the addressees of the suggestions were examined, it was determined that the most suggestions, 35, were made for the Trainer category, and the least suggestion was designed for the institutions that train Administrators and Teachers.

As a result, when the semantic link relations between the text segments (result, discussion and suggestions) are examined, no logical integrity and consistency was observed between the conclusion and suggestion sections in terms of textuality criteria in the master's theses prepared in the field of Turkish teaching. Consistency is one of the most important facts that enable the reader to make sense of a text. It has been determined that the semantic reference continuity between the segments in the texts examined within the scope of the study is weak and a causal relationship is not observed between the segments. In this case, it can be said that the communicative purposes of the graduate text writers are also not fully clarified, and therefore the coherence of the text for the reader is adversely affected.